

# VIVAT ACADEMIA

sekretariaat :

em. jacqmainlaan 126

1000 brussel - tel. 02 - 218 68 20 - pr 000-0429238-13

verantwoordelijk uitgever :

lic. hugo hermans

oude kerkstraat 56, 2000 antwerpen

## **IN MEMORIAM**

### **ADIEL DEBEUCKELAERE**

**De Ruwaard is niet meer. Hij overleed op 15 februari te Ninove en werd ook aldaar ten grave gedragen. Zoals van zijn oude wapenbroeders die ons in de laatste jaren en maanden één voor één zijn ontvallen, was ook zijn uitvaart een Vlaamse ontmoeting. En weer, zoals hij voor de anderen had gedaan, sprak Hendrik Borginonde woorden van afscheid uit. We danken hem voor zijn tekst.**

**Alleen wie de opgang, de geschiedenis en de invloed van de frontbeweging kent, kan ten volle beseffen wie Adiel Debeuckelaere is geweest. Hij was de voorganger op de zekerste, maar ook de langste en moeilijkste weg naar de Vlaamse ontvoogding, de weg van de beginselvastheid en van het realisme. De geschiedenis zal aantonen dat alleen een man met een standvastig en sterk gemoed en met een heldere en nuchtere geest in deze richting kon voor gaan. Vlaanderen moet om hem de Voorzienigheid danken.**

**Het voorrecht hem aldus te hebben gekend, viel dank zij zijn gezegende ouderdom en zijn sterke vitaliteit ook toe aan een veel jongere generatie. Zeer onlangs vierden we zijn negentigste verjaardag en wensten hem daarbij nog vele jaren. De pijn bij zijn heengaan doet ons beseffen, hoeveel vriendschap we in deze eenvoudige, gezellige, sterke man hadden gevonden.**

**P. C.**

**BETAAL UW BIJDRAGE** voor het academiejaar 1978-'79 door storting op postrekening 000-0429238-13 van Verbond der Vlaamse Academici, Emiel Jacqmainlaan 126, 1000 Brussel. Vermeld de afdeling waartoe U wil behoren, indien U *niet* geografisch bij de afdeling van uw woonplaats wenst te worden ingedeeld. De bijdragen blijven onveranderd : steunende leden 1000,- fr. of meer, gewone leden vanaf het zesde jaar na promotie 500,- fr., pas-afgestudeerden de eerste vijf jaar na promotie 200,- fr., dienstplichtigen 200,- fr., bijkomende leden, ook academici in hetzelfde gezin, per persoon 100,- fr. Vergeet niet bij de overschrijving duidelijk de bestemming te vermelden. De bijdrage kan ook aan de plaatselijke afdeling worden betaald.

De gelden zullen worden verdeeld over de centrale administratie en de lokale afdelingen. Deze behouden echter het recht in verband met het peil der lokale activiteiten, verplichtend of vrijblijvend, een bijkomend lidgeld of zogenaamd „clubgeld" te vragen. Meer bijzonderheden worden verstrekt op de jaarlijkse algemene ledenvergadering.

**WERF NIEUWE LEDEN**, aldus maakt U het V.V.A. sterker. Zo kan het meer doen voor de Vlaamse zaak in het algemeen en voor de zaak der academici in het bijzonder.

Het **CENTRAAL SEKRETARIAAT** is open van 9.30 u. tot 15 u. op alle werkdagen behalve woensdag. 's Avonds of tijdens de schoolvakantie is de sekertaresse, Mw. Dekleermaeker-De Mulder te bereiken op het telefoonnummer 02/358 50 19.

# Afscheid van ADIEL DEBEUCKELAERE

door Hendrik BORGINON

Dit is een afscheid dat ons allen zwaar valt. Het overlijden van Adiel Debeuckelaere vernam ik in het buitenland en het gaf mij een schok gelijk alleen het verlies van de dierbaarste vriend kan teweegbrengen. Onverwacht was het niet: een paar dagen voor mijn afreis had ik hem bezocht, vond hem erg verzwakt en daar ten volle van bewust. Zijn geest was volkomen helder gebleven, zijn vriendschap en zijn belangstelling voor wat zijn hele leven bezielde had, onverminderd.

Als laatste overlevende van de Frontleiding sta ik hier nu met een beklemmend gevoel van vereenzaming bij zijn baar.

Het verscheiden van Adiel heeft een belangrijk stuk van ons leven, meteen een onvervangbare periode van de Vlaamse Beweging afgesloten.

Bij gelegenheden als deze is het gebruikelijk de loopbaan van de afgestorvene te herdenken, zijn karakter te verklaren, zijn verdiensten te doen uitschijnen.

Maar het leven van Adiel is zo gevuld geweest, zo nauw verbonden met het verloop van de Vlaamse strijd gedurende meer dan 65 jaar, dat het onbegonnen werk en trouwens overbodig zou zijn daarover in bijzonderheden te treden. Hij behoort tot de geschiedenis van ons Volk en zijn naam zal daar niet uit te wissen zijn.

Reeds als student te Gent speelde hij een voorname rol. Pas afgestudeerd trad hij als jonge leraar op in talrijke volksvergaderingen voor de vervlaamsing van de Gentse universiteit.

Toen brak de eerste wereldoorlog los, en daar zou hij als voorman van de Frontbeweging een taak op zich nemen die zijn hele leven beheerst en geadeld heeft.

Ook zonder hem zou de Frontbeweging er gekomen zijn. De misstanden die in het Belgisch leger heersten, de smadelijke bejeging en verongelijking van de gewone Vlaamse soldaten, moesten onvermijdelijk verzet uitlokken, vanwege een van het idealisme van de studentenbeweging doordrongen jeugd.

Zo groeide spontaan de Frontbeweging waarvan Adiel de onbetwiste aanvoerder werd, niet als gevolg van enige vorm van verkiezing, maar vanzelf-

sprekend, uit hoofde van het prestige dat zijn universitaire loopbaan hem bezorgd had, en vooral omdat geen tweede de leiderskwaliteiten bezat die de zijne waren, en die door allen erkend werden.

Wanneer ik begin 1917, na een lange afwezigheid, aan de IJzer terugkeerde, was de organisatie volledig uitgebouwd, met vertegenwoordigers van de zes legerafdelingen en hun plaatsvervangers, het geheel onder de leiding van Adiel.

Deze „Legervergadering”, zoals het heette, was een bonte verzameling van jonge mannen, met een grote verscheidenheid van afkomst, opleiding en temperament. In den beginne kenden zij elkaar amper, maar geraakten spoedig op elkaar ingewerkt, en heerste onder hen een merkwaardige eenheid in denken en voelen.

Aanvankelijk ging het vooral om het aanklagen van en verzet tegen de misstanden, maar gaandeweg peilde men dieper naar de oorzaken en de middelen tot blijvend redres: daaruit groeide de erkenning dat voor de herleving en beveiliging van Vlaanderen zelfbestuur onmisbaar was.

Het moreel klimaat op het front bleef ook niet onveranderd. Oorlogsmoeheid en defaitisme vraten ook het Belgisch leger aan, en het kon niet anders of ook onze aanhang zou daar gevoelig voor blijken.

Dit verwekte spanningen en druiste in tegen het streven van de Frontbeweging, het leger gaaf te behouden om het na de oorlog, met zijn volle gewicht, in te zetten voor het Vlaams rechtsherstel. Achteraf is gebleken en hebben wij ook ingezien, dat wij ter zake vrij illusorische verwachtingen koesterden.

De Frontbeweging heeft haar beleid evenwel gehandhaafd. Gelijk haar voorman paarde zij idealisme aan werkelijkheidszin. Nooit heeft zij zich laten verleiden tot utopisch extremisme van welke aard ook, of week zij af van de traditionele waarden en strekkingen van de Vlaamse beweging, die zij verdiepte en doortrok tot hun natuurlijke konsekventies.

In deze zorg voor de gaafheid van het Vlaams leger heeft Adiel Debeuckelaere trefzeker weten op te treden: het defaitisme werd bestreden, het overlopen dat hier en daar sporadisch, hoewel op geringe schaal, voorkwam en dreigde zich uit te brei-

den, werd ingedijkt. Terzelfdertijd werd het verzet tegen de misstanden opgevoerd.

In zeer gevaarlijke omstandigheden, waarbij naast het oorlogsgevaar dat zij met het hele leger deelden, ook hun persoonlijke veiligheid nauw betrokken was, voelden de leden van de Legervergadering zich onder het wijs, bedachtzaam en tevens krachtadig beleid van Adiel als het ware geborgen. Het is een moeilijke taak geweest, en hij alleen was in staat ze zo succesvol te vervullen.

Het organiseren en leiden van de Frontbeweging vormden het hoogtepunt in Adiels loopbaan. Hij heeft het er echter niet bij gelaten, en nog haast zestig jaren lang heeft hij onafgebroken zijn idealisme, zijn organisatorische gaven en offerbereidheid ten dienste van ons Volk gesteld.

Amper was de oorlog ten einde, of zijn medewerking was doorslaggevend voor de oprichting van de V.O.S.

Wanneer bleek dat het streven van de Frontbeweging om, buiten elke partijpolitiek om, uit te groeien tot een alomvattende Vlaamse strijdformatie, stuitte op de weerstand van hen die weigerden of het niet aandurfdën zich tot de zelfbestuursgedachte te bekennen, evenmin als ze bereid waren samen met ons, onder de godsvrede-leus de konfessionele tegenstellingen te overbruggen, konden wij niet anders dan andere wegen zoeken.

Waar op het front nooit gedacht werd een eigen partij op te richten, moesten wij daar, noodgedwongen, op het laatste ogenblik toe overgaan.

En eens te meer deed Adiel Debeuckelaere wat hij als zijn plicht aanvoelde. Hij offerde zijn betrekking als leraar op om zich te Antwerpen voor de Kamer kandidaat te laten stellen.

Hij werd volksvertegenwoordiger, naderhand senator, zonder ooit een politiek mandaat begeerd, laat staan achterna gejaagd te hebben.

En ook hier zette hij zijn organisatorische gaven succesvol in: met een ploeg van slechts enkele medewerkers slaagde hij er in, op eenzelfde zondag in West-Vlaanderen tachtig meetings te beleggen en te doen slagen.

Onverdroten zette hij zijn werking voort overal waar het Vlaams belang het vereiste. Hij vervulde een leidende rol in het K.V.O.H.V., ijverde van meet af aan voor amnestie en werd voorzitter van het daartoe opgerichte Komitee.

Aan de IJzerbedevaarten wijdde hij zijn beste krachten. Wanneer na de tweede wereldoorlog een misdadige, en moedwillig ongestraft gelaten aanslag de IJzertoren vernielde, zette hij zich onmiddellijk in voor de bouw van de nieuwe Toren.

Zonder zijn nooit aflatende inspanningen zou het wel erg gedurfd plan om het vernield Dodenmonument te vervangen door een groter, meer indrukwekkend, wellicht nooit, en zeker niet binnen zo betrekkelijk korte tijd verwezenlijkt zijn geworden. Hij kon echter zeer taai zijn, en dreef het opzet door, met aanwending van zijn kennis en bevoegdheid in rechtszaken, en gaven als onderhandelaar, zowel als door handige benutting van de toenmalige politieke toestand.

Het is een lange en toch onvolledige opsomming geworden. Zoveel zou moeten herdacht worden dat onvermeld werd gelaten. Maar wat ik niet heb aangeraakt woog bij hem nog zwaarder door.

In het doodsbericht dat ons toegezonden werd, hebben de zijnen het kernachtig en in de juiste verhouding aangewezen: zijn Schepper, zijn familie en zijn volk.

Hoe diep hij daarvan doordrongen was bleek wanneer hij, einde 1921 aangeklaagd en tot zijn vrijspraak op 24 augustus 1922 in de gevangenis van St.-Gillis opgesloten werd, en daar het bezoek van zijn oude moeder ontving. Bij het afscheid bad hij, gelijk hij het van kindsbeen af placht te doen: „Moeder, een kruiske”, en hij bevestigde meteen dat hij zijn strijd zou voortzetten. En zijn moeder begreep en zegende hem.

In diezelfde geest van godsvrucht en onderlinge verbondenheid heeft hij zijn eigen gezin opgevoed. Dat de zijnen er van doordrongen zijn gaf hem zijn grootste voldoening en stemde hem tot gewettigde trots.

Hij zal door hen en door zijn talrijke vrienden in Vlaanderen niet vergeten worden.

# ARMAND PREUD'HOMME - VIERING TE MECHELEN

in de Stadsfeestzaal op vrijdag 9 maart 1979

## FEESTREDE

door Prof. Dr. Herman-Emiel Mertens, Kanunnik.

Mevrouwen, Mijne Heren,

Zelden heb ik mij zo gevleid gevoeld als bij de vraag op deze Armand Preud'homme - viering de tolk te zijn van Uw hulde en Uw erkentelijkheid. Ik ben het zeer graag, want zoals U allen hou ik van Preud'homme, zing en hoor ik graag zijn lied, en bovendien ben ik een flamingant. In de kunstenaar eren en danken wij immers ook de Vlaming. Is zijn levensverhaal niet een mooie brok geschiedenis van de Vlaamse beweging? Zo vaak heeft zijn baan deze gekruist van grote namen uit ons volk: Arthur Meulemans, Emiel Hullebroeck, Jozef Simons, Willem De Meyer, Bert Peleman, Ferdinand Vercocke, Mark Liebrecht en zovele andere. Zijn wel en wee viel goeddeels samen met de hoogten en de laagten van de geschiedenis van zijn volk. Zijn kunst is volks, zijn kunst is Vlaams, door en door.

Het verhaal Armand Preud'homme is velen onder u bekend. Toch wil ik enkele grote trekken en belangrijke episoden en gebeurtenissen even in herinnering roepen, mij inspirerend op het relaas van de TV uitzending 'Ten huize van' op 8 mei 1970 door Joos Florquin, alsmede op de recente geromanceerde biografie 'Op de heide waait de wind' door René Melis.

Geboren in het Limburgse stadje Peer op 21 februari 1904, waar zijn vader onderwijzer en koster was, is hij de zanger van de Kempen geworden (zijn van alle Vlamingen de Limburgers niet de meest zangerige; zoetgevooisde?). Zijn heimatland is zijn voornaamste inspiratiebron. Na het beëindigen van zijn humaniora te Maaseik gaat hij naar de regentenschool te Sint-Truiden, maar studeert terzelfdertijd orgel te Hasselt bij meester Arthur Meulemans, die hem naar het Lemmensinstituut te Mechelen stuurt. Hij studeert er orgel bij Flor Peeters, piano en compositie bij Marinus de Jong, dirigeerkunst bij directeur Jules Van Nuffel; hij heeft er als medestudenten o.a. Gaston Feremans (Mechelse komponist), Edgar De Laet en Jules Vijverman (de latere directeur van het Lemmensinstituut). Mechelen is voor Preud'homme een

belangrijke episode. Tussen haakjes, hij logeerde er in de Adegemstraat, boven een winkel van devote dingen. Dan komt de Geelse periode. Hij wordt organist aan de Sint Amanduskerk, met als bijverdiens- te, eerst een fotografie-winkel, nadien privélessen en ook lessen aan het college, en zelfs muziekdirig- ent van de Vlaamse harmonie tot groot ongenoegen van mijnheer de deken die de Vlaams-nationalisten nu bepaald niet in het hart droeg, om het op zijn zachts te zeggen. In 1931 huwt hij met een van zijn leerlingen, Eveline Verhulst. Uit die tijd dateert ook zijn vriendschap met de Geelse arts Aloïs Verwaest, de tekstdichter van vele liederen. Want ondertussen is Preud'homme volop aan het komponeren gegaan; menig bekend lied is in deze periode tot stand ge- komen. In 1943 wordt hij directeur van de muziek- school te Mortsel. Met de bevrijding begint dan de droeve Kalvarietocht. Op last van de katholieke ge- meente Geel – blijkbaar méér „Geel” dan katholiek – wordt Preud'homme gearresteerd in zijn woning te Mortsel, in volle nacht, terwijl zijn tienjarig zoontje Walter met de kleine Annemie, nog geen twee jaar oud, de straat wordt opgestuurd. Van Mortsel gaat het naar Geel, vandaar naar Turnhout, waar hij drie maanden lang geïnterneerd blijft in de kazerne. Op de karikatuur van de gerechtszitting vraagt de frans- sprekende magistraat, dus zelf een inciviek, 'Qu'est- ce que cela veut dire Kempenland?' waarop de bijzitter antwoordt: 'c'est probablement le nom de sa femme'. Vrijgelaten, moet hij zich na enkele maanden opnieuw aanmelden in de Turnhoutse ka- zerne, zagezegd omwille van eigen veiligheid, in feite omdat men hem ervan beschuldigt ooit als jurylid gezeteld te hebben in een kinderfestival te Mol. Blijk- baar een vergissing, zo luidt de uitspraak. Vrijgelaten kan hij twee jaar gaan doppen, hier en daar een bal spelend, om den brode; vijf jaar orgel spelen in een restaurant op de Frankrijklei te Antwerpen. Ik haal deze droeve episode aan opdat onze jeugd zou weten welke soort repressie wij aanklagen, voor welk soort amnestie wij vandaag de dag ijveren, niet alleen omwille van de verzoening doch ook en vooral om-

wille van de sociale rechtvaardigheid ; ook vertel ik dit opdat wij niet zouden vergeten dat Preud'homme voor Vlaanderen veel geleden heeft ; hij, zoals zovele andere idealisten en kunstenaars, terwijl zovele overheden van kerk en staat het onheil en het onrecht lieten geschieden. Preud'homme Vlaamse overtuiging heeft niets van zoeterige, werkelijkheid-vluchtende romantiek, doch is diep beproefde en hard gestaalde volksverbondenheid, de lage driften van eigen volk ten spijt.

In 1957 vindt hij een vaste betrekking als muziekleraar aan het Technisch Instituut van de Ursulienen te Hasselt. In 1968 gaat hij om gezondheidsredenen met vervroegd pensioen.

En vandaag vieren wij de vijfenzeventigjarige Vlaamse, volkse toondichter, de man van *Kempeland*, *Als de brem bloeit*, *Voor Outer en Heerd*, waar mijn generatie fier stappend naar haar jeugdidealen mee is opgegroeid ; de voorzanger van *Heimwee doet ons hart verlangen*, de stemmige klassieke canon van onze kampvuren, die onze weemoed taal lied worden en ons gezellig, dichter bij elkander bracht; de vrome cantor van *Susa Ninna*, het kerstlied dat oud en jong vertedert, zo gregoriaans en zo Diets ; de lustige operettekomponist van *Op de purpre hei* met melodieën die ons allen spontaan lijvewiegend op en neer doen gaan.

Mevrouwen, Mijne Heren, vreest niet, ik ga ze U niet alle opsommen die meer dan twee honderd titels. Ik ga me evenmin wagen aan een technische analyse noch aan een musicologische beschrijving. Trouwens, ik mis daartoe het nodige vakmanschap. Vergeeft het mij dat ik geen zanger ben, geen poëet, geen kunstcriticus. Hoogstens een theoloog. En verder een gewone liefhebber, zoals U allen, een bewonderaar, een genietter. Een amateur die af en toe eens graag Preud'homme hoort en zingt en die het met U betreurt dat dit belangrijk deel van het eigen volkse repertorium zo weinig klank en ruimte krijgt op onze nationale en gewestelijke zenders waar zoveel geld en tijd verbeurd wordt aan vreemde kitch en zenuwslopend hard lawaai. Zelf heeft de toondichter er zich over beklaagd : „wij worden unfair behandeld. Als onze liederen, niet alleen die van mij maar van al mijn kollega's – geregeld in de lucht zaten, zou de populariteit van onze muziek ook verhogen. Nu worden wij geweerd ; wij krijgen geen kans in radio en televisie". En niet alleen de BRT schiet hier tekort ; ook vele van onze koren en zangverenigingen. Mevrouwen, Mijne Heren, laat mij eenvoudig zijn en de

dingen bij hun naam noemen. Als onze dankbaarheid naar daden zoekt, en anders is zij holle woordenkramerij, dan moeten wij iets „doen". „U vraagt, wij draaien" : zou de klant, die koning heet, niet kunnen aandringen, eisen zelfs dat men de Vlaamse toonkunstrecht zou laten wedervaren, de eer zou gunnen die haar toekomt en met Preud'homme zovele andere Vlaamse komponisten aan bod zou laten komen ?

Orkestraal heeft Preud'homme niet veel geschreven. Hij heeft zich gehouden aan het volkslied en de operette. Andere pretentie dan deze genres heeft hij niet. Maar daar ligt dan ook de onschatbare waarde van zijn werk, een werk te zingen voor en door het volk. Een lied is meestal het werk van twee mensen : de dichter en de toondichter. Tekst en muziek worden – tenminste als het een goed lied is – als een soort eenheid ervaren. Bij vele liederen van Preud'homme is dit inderdaad het geval. Hij heeft geluk gehad ; het geluk goede tekstdichters als waardige medespelers te hebben ontmoet. Het is een hele reeks geworden met o.a. Jan Custers, Sita De Kock, Clem De Ridder, Jef Lesage, Bert Peleman, Lambert Swerts, Tijn Van Brabant, Adolf Van den Berghe, Louis Verbeeck, Ferdinand Vercnocke, Aloïs Verwaest, Omaar Waegeman, – de lijst is onvolledig – en bovenal de Antwerpse onderwijzer Eugeen De Ridder, de auteur van *Op de purpre hei* en andere operetten, en last but not least, Jozef Simons, de dichter van *Kempeland*, *Voor Outer en Heerd*, *Als de brem bloeit*, *Susa Ninna* ; de ingoede man die gestorven is in 1948 terwijl Emiel van Hemeldonck op zijn verzoek voor hem *Susa Ninna* zachtjes op de piano speelde. 'Een tekst moet eerst de moeite waard zijn, vooral een volks- of massalied', zo beweert Preud'homme. Maar het marslied *Kempeland* is eerst als muziek gekomponeed, nadien pas kwam de tekst ; en hoe heeft het ingeslagen ! Het moet wel zijn dat die twee, Jozef Simons en Armand Preud'homme, twee open harten voor elkaar waren, op dezelfde golflengte leefden, dichtten en zongen. De golflengte van iedere bewuste Vlaming die zingen kan en zingen durft :

'Kempisch volk zo vroom en blij  
schoon van ziel en lijve.  
Harde tijden gaan voorbij  
maar een volk moet blijven'

Zo klonk het onder de oorlog, na de oorlog. Zo moet het ook vandaag blijven klinken. Eenvoudig van tekst en onversaagd van ritme. Een lied dat zingend overtuigt. Een lied dat het beste van onszelf naar boven haalt. Sterk geëngageerd en toch aanstekelijk blij,

met een vreugde als om de verkiezing door een zoete meid die bij de gage voor altijd heeft trouw gezworen.

Strijdend Vlaams is Preud'homme's lied en toch ook genietbaar in de stille uren, wanneer wij in „gedroom alleen” heiwaarts ons richten en dankbaar, bewonderend pervelen „hoe schoon op de wereld de Kempen”. Preud'homme laat mijn intens doorleefde, diepste gebondenheden zingen; zij worden meeslepend ritme en ontroerende klank, deze gebondenheden met volk en land, en met wat een mens in 't allerdiepst van zijn gemoed hem raakt en grondt en wat hij schroomvol „God” noemt. Preud'homme bidt al zingend, en zingt al biddend. Hij is een vroom man. Aards én sakraal is zijn lied, want onweerstaanbaar sfeerscheppend. Eenvoudig van melodie maar met een betoverende kracht die ons doet ervaren dat wij, geworteld in de bloedeigen grond, gehecht aan de

onvervalste eigen stam, intens gelukkig kunnen zijn, „vroom en blij, schoon van ziel en lijve”, en mogen zingen „dat is hier op aarde de hemel voor mij”. „Ik wil volks zijn, maar ik probeer liederen te maken met een minimum aan niveau”, zo zegt Preud'homme. Ook dat is een „boodschap van vree, voor alle goedwilligen onder ons mee”.

Mevrouw Preud'homme, U willen wij betrekken in onze hulde voor de grote meester; U staat hem bij, dag aan dag, zij aan zij, hem inspirerend.

Meester, wij zijn fier op U!

U laat ons dromen en zingen van zovele dingen die ons sterk binden en ons diep raken. U leert ons oude idealen trouw te blijven – ze heten christelijk en Vlaams –; U helpt ons schoonheid te ontwaren en te genieten in wat ons dagelijks omringt. Wij zijn vol dankbaarheden.

---

## STUDENTENPETTEN EN RUZIES EROM TE LEUVEN

M. DE GOEYSE

### Deel II : van 1918 tot heden

#### 4. De flat

Toen Jef van den Haute uit Tongeren in januari 1919 student werd te Leuven kocht hij daar een „Vlaamse” pet waarmee hij zonder aan kwaad te denken de straat op liep; fluks werd hij door een Waals student in Belgisch officiersuniform voor „boche” gescholden, hetgeen een olopje veroorzaakte. Het was duidelijk – en ook begrijpelijk – dat de „casquette d'Outre-Rhin” in het door de oorlog zwaar geteisterde Leuven niet meer zou geduld worden. De voormannen van de Vlaamse studenten, waaronder een aantal oud-strijders van de oorlog 1914-1918, kwamen trouwens zelf tot dit inzicht.

Onder het opschrift *Onze oude Petten* publiceerde *Ons Leven* een artikel waarin de schrijver met weemoed afscheid neemt van de kleurige petten „zinnebeeld van ons Vlaamsch studentenleven”. Doch: „Konden wij de pet nog dragen wanneer die Duitse moordenaarsbenden onze universiteitstad hadden uitgebrand en de schuld dragen dat wij, ouderen, dien heerlijken droom van het verleden nooit meer zullen mogen herleven? Neen! Dat

voelden wij en daarom besloot het Vlaamsch Verbond de pet af te schaffen en ze te rangschikken tusschen die dierbare reliquieën die de wanden van onze studeerkamer versieren.” Tevens werd het invoeren van een nieuw hoofddeksel aangekondigd. Uit het artikel blijkt dat de Vlaamse studenten uit eigen beweging de pet van Duits model hebben opgegeven en niet ingevolge een verbod van de academische overheid.

Volgens *Ons Leven* werd het dragen van Duitse petten door de Rector Magnificus verboden daags na de beslissing van het Vlaams Verbond. Het rectoraal verbod werd ad valvas als volgt bekend gemaakt (zoals gebruikelijk alleen in het Frans): „Les casquettes allemandes dont l'usage s'était répandu avant la guerre sont interdites sous les peines académiques les plus sévères”.

Het verbod was voor de Walen nogmaals de gelegenheid om vuur en vlam te spuwen tegen de „flaminboches” die zo schaamteloos geweest waren „d'ignobles couvre-chefs fabriqués en Bochie (...) en pleine université française”

te dragen. Tevens hoopten zij dat de Vlaamse studenten zouden terugkeren tot de „calotte traditionnelle que des centaines de Wallons et de Belges de cœur s'évertuent depuis longtemps à leur rendre sympathique”.

Van de calotte of toque die een typisch Waals hoofddeksel was geworden kon voor de Vlamingen geen sprake zijn. Er moest dus naar een nieuw model worden uitgekeken. *Ons Leven* schreef: „Het Vlaamsch Verbond heeft reeds een hoofdtoisel in 't zicht dat uw schoonheidszin evenveel, zoo niet beter zal voldoen en dat nooit, zelfs in het meest brandende van den nood, zal vallen van uw hoofd”.

Berto Van Kalderkerke (Dr. med. Albert van Driessche) treurde ook om de „oude overrijnsche petten” doch waarschuwde voor „bolhoedomanie”.

Het nieuwe hoofddeksel werd voorgesteld door Stan Leurs („Stanne de Gothieker” zoals hij te Leuven genoemd werd) die in allerlei besturen zetelde. Stan trok met Frans van Waeg (hoofdredacteur van *Ons Leven* 1921-1922) en Jef van den Haute naar de hoedenzaak van Mispelter (aan de hoek van de Tiensestraat en de Eikstraat), die voor en na de oorlog in *Ons Leven* adverteerde (Makkers, koopt uwe hoeden, klakken, stokken en regenschermen bij onzen Vlaamschen vriend Jef Mispelter, 26, Thiensche straat, Leuven), om er een nieuwe pet te kiezen. Jef Mispelter haalde zijn diverse petten boven, waaronder een blauwe fluwelen baret die vóór 1914 door de Letzeburger (studenten uit het Groothertogdom) te Leuven werd gedragen, door de Walen *la flatte* werd genoemd en eigenlijk de Franse studentenpet was. Er bleef evenwel geen andere keuze, doch Stan vroeg de uitvoering in rood fluweel. Waarom rood? Een vraag waarop wij geen antwoord vonden. Was het omdat de bodem van de „katholieke” calotte ook rood was? Of omdat Stan Leurs vóór 1914 als lid van de Antwerpse Gilde een pet van rood fluweel droeg en hij die kleur wou bewaren? Of eenvoudig omdat de pettenfabrikant in dat eerste naoorlogse jaar slechts een voorraad fluweel in één kleur beschikbaar had?

Zo werd dan de traditionele Franse studentenbaret (in Frankrijk weliswaar zwart van kleur) het herkenningsteken van de Vlaamsgezinde studenten. Deze bleken van de afkomst van hun nieuw hoofddeksel geen weet te hebben en bovendien leek het hun enigszins verwant met sommige Nederlandse studentenbaretten, die echter niet afhankelijk gedragen werden zoals de Franse bérets, doch rechtop. Een zwarte baret van Hollands model, met een brede rand in de faculteitskleuren, werd gedragen door de studenten van de „Vlaamsche Hoogeschool” te Gent van 1916 tot 1918, hetgeen hun vanwege de Franskiljons de schimpnaam „pâtissiers du Kaiser” bezorgd had.

De Vlaamse studenten noemden hun nieuwe hoofddeksel „de rode pet”, doch echt rood is ze eigenlijk nooit geweest. De eerste jaren werd ze vervaardigd van bruin fluweel (misschien het enige dat in 1919 voorradig was?); naar gelang de fabricatie van het fluweel waren de ba-

retten later wijnrood, paarsrood of bruinrood; deze laatste tint kwam het meest voor. Op de voorste rand van de baret, waarvan de diameter ca. 32 cm bedroeg, werd een lint genaaid met de kleuren van de gouwilde (rood en wit voor Antwerpen, groen en rood voor Brabant, groen en wit voor Limburg, geel en zwart voor Oost-Vlaanderen, blauw en geel voor West-Vlaanderen) en naar Belgische gewoonte werden er opnieuw faculteitskentekens en jaarsterren in goudkleurig blik aangebracht. Aanvankelijk waren er een twaalfstal faculteitskentekens, zoals een weegschaal voor de rechten, een doodshoofd en gekruiste beenderen, later een spiegel met slang voor de geneeskunde, een beker met slang voor de artseneerbereidkunde, een Minervahoofd voor de klassieke en een zon voor de Germaanse filologie, een mijnlamp met gekruiste houwen voor de mijnkunde, een passer met een winkelhaak voor de bouwkunde, een ploeg voor de landbouwkunde, een Mercuriusstaf voor de handelswetenschap. De muzikanten van de studentenfanfare droegen bovendien een lier op hun pet. Er waren wel een paar anomalieën. Zo tooiden de eerstejaars geneeskunde zich dadelijk met twee sterren, omdat toen te Leuven de eerste twee jaren „gecombineerd” waren en men er na zes i.p.v. zeven jaar tot dr. med. kon promoveren; mogelijk ligt daar de oorsprong van de scheldnaam „dubbele schacht”. De Germanisten ergerden zich omdat studenten in de rechten die ook de Thomistische Wijsbegeerte volgden daarom naast een weegschaal ook een zon droegen, het kenteken dat van ouds en aan alle Belgische universiteiten het zinnebeeld was van de Germaanse filologie.

Er verliepen een paar jaren vooraleer de Vlaamse studenten hun baret *de flat* gingen noemen; zij vervlaamsten aldus de benaming *la flatte* die ze uit de mond van de Walen hoorden. Vlamingen noch Walen vermoedden toen nog de oorsprong van deze benaming. Pas in zijn uitgave van 1970 zou Van Dale voor het eerst bij *flat* de betekenis opgeven van: platte drekhoop, pannekoek; de betekenis van studentenbaret werd nooit in het woordenboek vermeld.

Indien er voor de oorlog van 1914-1918 te Leuven reeds ruzie geweest was om de petten, zou het na 1919 tot een openlijke vijandschap komen tussen flatten en tokken en zou het meer dan eens tot vechtpartijen en zelfs bloedige botsingen komen. Men kon zijn tegenstanders duidelijk herkennen. Flat en calotte waren nu de uiterlijke kentekenen, aan de ene kant de Vlaamsgezinden, aan de andere kant van de wallinganten en de franskiljons. Daarom droegen de neutralen, de lauwen, de bangeriken en de zonen van sommige Leuvense handelaars die ook Walen onder hun klanten telden, een witte pet, van het oud Belgisch model.

De flat werd ook het voorwerp van bespotting vanwege de Waalse studenten, die de spotnaam „pâtissiers” weer bovenhaalden. Payot Verschuieren reageerde daarop in *Ons Leven* met het gedicht *Pasteibakkers*:

Die mannen met roo petten  
Zoo denkt de Waal alree  
Die gaan pasteikens bakken  
En wij gaan smullen mee.

Ze vragen en ze zoeken  
Waar hunne winkel staat  
Met suikergoed en koeken  
En lekkere chocolaat.

Maar mannen met roo petten  
Die bakken niets dan brood  
Om Vlaanderen voor te zetten  
Dat sterft van hongersnood.

En waren 't geen roo petten  
Verzorgend Vlaanderens nood,  
De Waal zou 't al opfretten  
En Vlaanderen ware dood.

In het conflict tussen de Vlaamse studenten en de academische overheid te Leuven in 1924 en 1925, dat de uitsluiting van een tiental studenten en de ontbinding van het KVHV door Rector Ladeuze tot gevolg had, heeft ook de pet een rol gespeeld. De herrie begon met een reeks protesten en uitdagingen van de Waalse studenten tijdens het IXe Groot-Nederlands Studentencongres te Leuven in april 1924. In de nacht van 14 op 15 april rukte de Waalse student Gaby Colbacq in de Minderbroedersstraat de flat van het hoofd van de Vlaamse student Joz Vermeulen en ging ermee op de loop. Hij werd door twee West-Vlamingen, Berten Vallaeys en Louis de Smet, achternagezet tot aan de deur van het huis in de Sint-Maartensstraat waar hij op kot was; door de kier van zijn huisdeur vuurde Colbacq een revolvershot af op Vallaeys, die ernstig gewond werd doch het overleefde.

Op 3 mei 1924 verbood Rector Ladeuze op straf van uitsluiting elke betoging in verband met de „douloureux événements” en „une participation quelconque à tout acte de violence ou à toute querelle au sujet des coiffures estudiantines”.

De flat, thans met bloed gewijd, en de calotte waren meer dan ooit symbolen geworden.

De bruinrode flat bleef niet tot Leuven beperkt; zij werd na de oprichting van het Algemeen Vlaams Hoogstudentenverbond in 1919 de algemene Vlaamse studentenpet; zij werd ook te Gent en te Antwerpen gedragen, in deze laatste stad door de leden van de Nederlandse Studentenkring aan de École supérieure de Commerce. Te Brussel vond de bruinrode flat nooit ingang; de Vlaamse studenten aan de Université libre de Bruxelles waren te gering in aantal om de bliksems van Walen en franskiljons te trotseren en bovendien was er voor deze vrijzinnigen aan de flat, die uit Leuven kwam, een klerikaal reukje; zij bleven de witte pet met wettelijk gedeponerd schildje van de Association générale des Étudiants dragen. De leden van het vrijzinnig studentengenootschap „'t Zal wel gaan” te Gent hebben ook nooit afstand gedaan van hun

zwarte flat met een lint in de geuzenkleuren, oranje, wit en blauw.

De bruinrode flat zou van 1919 tot 1932 in de studentenwereld het symbool blijven van Vlaamsgezindheid en solidariteit.

Terwijl het verbod van de „casquettes allemandes” nog steeds ad valvas hing, verschenen de leden van de Leuvense studentenvereniging Eumavia in 1927 met een typische Duitse corpspet op straat: van groen laken, met als randkleuren groen-wit-rood (de kleuren van de vooroorlogse Lovania).

De Katholieke Akademische Studentenverbinding Eumavia Lovaniensis, opgericht in 1926, verenigde de studenten uit de voormalige Duitse kantons Eupen, Malmédy en Sankt-Vith, die na de oorlog door België werden genaast. De gebruiken en bijeenkomsten van deze Verbindung waren geheel op Duitse leest geschoeid. In een artikel dat hij publiceerde in *L'Avant-Garde*, het blad van de Waalse studenten, vroeg Boris Bragard, voorzitter van Eumavia, op ootmoedige toon, begrip voor de eigenheid van de studenten uit de „Nouvelle Belgique”. Het initiatief, betoogde hij, werd door de voltallige academische overheid goedgekeurd en de voorzitter van de Fédération belge des Étudiants catholiques, Louis Scheyven, had geen enkel bezwaar tegen de eigen kentekenen van de nieuwe Belgen.

## 5. De Verbondspet

Bij de aanvang van het academiejaar 1929-30 werd te Leuven het Seniorenkonvent opgericht. Het was een bestuurslichaam samengesteld uit de praesides van de „kleurendragende” verenigingen: het KVHV, de vijf gouw-gilden en de gewestelijke clubs. De opdracht van het Seniorenkonvent was tucht en stijl te brengen in het wat ordeloze clubleven en als één van de middelen daartoe de uiterlijke kentekenen, zoals petten en linten, eenvormig en esthetischer te maken.

Willem Melis, redacteur van *Ons Leven*, die in 1929-30 hoofdredacteur zou worden, had reeds gepleit voor het „veraristokratiseren” van het Vlaams studentenleven en wel „heel eenvoudig” door het aanpassen van de Duitse studentengebruiken. Hij verwees hierbij naar de *Allgemeiner deutscher Bier-Komment* en stelde ook voor de Duitse bierpetjes in te voeren. Ingaand op dit voorstel had Sinjoria, de Antwerpse studentenclub te Leuven, soortgelijke petjes op haar clubavonden aangenomen: een kalotje met de clubkleuren dat op de kruin gedragen wordt en in de Duitse studentenverenigingen, waar alleen de zogenaamde „Inaktiven” en „Alte Herren” (oud-studenten) het dragen, *Trönnchen* wordt genoemd. (De *Cerevis* is het met borduursel rijkelijk versierde stijve ronde kalotje van de drie Chargierten of bestuursleden). Het SK besliste het dragen van het bier- of clubpetje voor alle clubs in te voeren. De rand van het clubpetje bestond uit drie kleurstoken; op de bodem, in de hoofd-





**Flatten.** De Leuvense studentenfanfare in 1923-24. In de linkerbovenhoek : Berten Vallaeys, die gewond was toen de foto gemaakt werd.

kleur van de club, werd een monogram (Zirkel) in goud of zilver geborduurd, bestaande uit de beginletters van „Vivat, Crescat, Floreat” en van de clubnaam. Het clubpetje werd enkel op vergaderingen, dus niet op straat, samen met het clublint (over schouder en borst gedragen).

Het Algemeen Vlaams Hoogstudentenverbond dat de werking van het Leuven Seniorekonvent tot al zijn takken of afdelingen wenste uit te breiden, vertrouwde aan één van zijn hoofdbestuurleden de leiding toe van het Algemeen Seniorekonvent, met de opdracht het gezelligheidsleven en de kentekenen van de Vlaamse studenten naar een vast schema te ordenen.

Een van de eerste voorstellen van het ASK was het vervangen van de flat door een pet. Bezwaren tegen de flat : een slordige muts, zo iets als een zak, geschikt om te worden verslonsd (ze werd o.a. gebruikt om schoenen op te blinken en kafeetafels af te dweilen) ; een onpraktisch hoofddekseel dat men met beide handen (die reeds een stok en een bundel collegedictaten vasthielden)

moest afnemen om te groeten (want toen groette men de profs nog op straat) ; een baret die ook gedragen werd door niet-universiteitsstudenten en (in de zwarte kleur) door de leden van het paramilitaire „Vlaamsch Verweer” ; een eerder vrouwelijk aandoende dracht, die tenslotte de traditionele béret van de Franse studenten was. Daarbij kwam nog het heimwee naar de mooie kleurige petten die Jef vanden Eynde destijds had ingevoerd en die te Leuven opnieuw gedragen werd door de Eumaven (in het groen), de Letzeburger (in het blauw) en de Zwitsers (in het rood), zonder enig protest van welke zijde ook.

In 1932 was het zover. De flat, als algemeen kenteken voor de Vlaamse studenten, werd vervangen door een pet van wijnrode kleur, met een witte bies rond het bovenstuk, een korte zwarte klep en drie randkleuren : geel en zwart (de Vlaamse kleuren) en een derde kleur kenteke-nend voor elk van de A.H.V.H.-takken : voor Leuven was dit hemelsblauw, voor Gent wit. Leuven droeg aldus de kleuren die Jef vanden Eynde voor het KVHV had gekozen (de Vlaamse kleuren en het blauw van de Sedes

Sapientiae), Gent bekam door de samenvoeging zwart en wit de kleuren van voornoemde stad.

De nieuwe pet was qua model dezelfde als die van 1913 ; alleen was het bovenstuk (overdwars ca. 28 cm) iets meer afhankelijk, zodat het beeld van de flat niet geheel verdween. Door de besturen van het KVHV en het Seniorenkonvent werd eenstemmig besloten geen jaarsterren of faculteitskentekens op de Verbondspet aan te brengen. Samen met die pet zou steeds het clublint gedragen worden.

Zoals Jef vanden Eynde in 1907 deed, werden de nieuwe petten door het KVHV besteld bij de Studenten-Utensilienfabrik Carl Roth te Würzburg in Duitsland. (In latere jaren, zeker na 1939, werden ze in België vervaardigd.) Om de nieuwe pet als zijn specifiek kenteken te beschermen en te doen erkennen wilde het KVHV het model wettelijk deponeren ; het verzocht het Vlaams Economisch Verbond om de nodige formaliteiten daartoe te vervullen.

Het KVHV trof twee belangrijke beschikkingen : 1) de nieuwe pet, eigendom van het KVHV Leuven, mocht alleen door werkelijke leden van het Verbond gedragen worden; 2) alleen het KVHV was gemachtigd om de pet te verkopen. Zo kregen de Vlaamse studenten vanaf oktober 1932 tegen betaling de Verbondspet samen met hun bewijs van lidmaatschap van het KVHV. Op de binnenzijde van elke pet werd een stempel geslagen met als tekst : Seniorenkonvent. KVHV. Leuven. De prijs van de pet was 40 frank.

De nieuwe pet vond bij de studenten zeer grote bijval. *Ons Leven* schreef : „De invoer van het nieuwe studenten-uniform heeft er zeker veel toe bijgedragen om de cohesie van het korpsleven te versterken. Deze verbondspet, die vast en zeker den student meer lijn en „cachet” geeft dan de oude flat, is uitsluitend eigendom van de leden aangesloten bij het A.V.H.V. en werd bij het V.E.V. wettelijk gedeponerd. Wel zal het verdwijnen van de roode verbondsflat, die het symbool geworden was van strijden en offer, aan sommigen een pijnlijken indruk hebben gegeven... maar gevoelsargumenten komen hier allerm minst te pas. Trouwens, de moed en het entoesiasme waarmee de nieuwe petten werden onthaald, spreken hier duidelijk genoeg.” De verbondsstoet waarin de vaandels en de fanfare gevolgd werden door honderden studenten met de rode pet, ordelijk in rijen opgesteld door de Verbondswacht, was steeds een kleurig en feestelijk vertoon. Ook de meisjesstudenten droegen de verbondspet en de leden van Hollandia namen het model over in de oranje kleur.

Toen de nieuwe pet in oktober 1932 werd ingevoerd hing het bericht betreffende de „casquettes allemandes” nog steeds ad valvas in het De Spoelberghinstituut. Er kwam evenwel geen reactie van de academische overheid en, voor zover we konden nagaan, ook niet van de Waalse studenten. Alleen het plaatselijk weekblad *Le Moniteur de Louvain* maakte zich nog eenmaal boos en wel op de Vlaamse meisjesstudenten, „ces écervelées qui, comme une poignée de leurs dignes 'kamarades' masculins, n'ont

pas honte de se montrer à notre honnête population coiffées de l'odieuse casquette allemande. C'est une insulte qu'on ne devrait pas tolérer.” En het blad besluit met de vraag waarom de academische overheid het dragen van die pet toeliet, daar zulks destijds verboden werd. Het „Avis” met dit verbod was evenwel ongemerkt verwijderd.

In verband met het dragen van de verbondspet verschenen in *Ons Leven's Wekelijksch Bulletin* een reeks „Verbondsverordeningen” en „Besluiten van het Seniorenkonvent”. Daarin werd bepaald wie de pet mocht dragen en wie niet, waar ze moest en waar ze niet mocht gedragen worden, hoe men moest groeten en zo meer. Als bewijs van de ernst waarmede de aangelegenheid werd behandeld, halen we enkele van die voorschriften aan :

„De Pet is het uiterlijk kenteeken van het Verbond. Alleen Verbondsleden mogen en moeten ze dragen. De studenten die deze eer genieten zijn verplicht zich altijd en overal waardig te gedragen. Deze pet is geen vod. De eer van het Verbond is ook uw eer – studenten – Vergeet het niet –. *Voor wie het nog niet weten zouden* : Wanneer men iemand groet, neemt men de pet van het hoofd. Men slaat niet aan. Studenten zijn geen feldwebels, maar *geciviliseerde lui*.”

„De Verbondspet wordt te Leuven *altijd* gedragen in zooverre dit *met waardigheid* gebeurt. Ze *moet* gedragen worden op alle bijeenkomsten ingericht door de Vlaamse Hoogstudentenvereeningen te Leuven of waar deze officieel aan deelnemen.”

„Samenhoorigheid en broederlijkheid (...) is iets dat *beleefd* moet worden en beleefd door al wie een roode verbondspet draagt. Ook in onze uiterlijke betrekkingen met elkaar moet die geest tot uiting komen. We weten nu dat al wie een verbondspet op het hoofd heeft, met hetzelfde ideaal beziel is als wijzelf. Waarom zouden we mekaar dan niet groeten als we ons ontmoeten op straat ? Een eenvoudige spontane blijde jongensgroet. Staan wij die de verbondspet dragen niet dichter bij mekaar, al werden we ook niet naar „bourgeois-traditie” aan mekaar voorgesteld, dan zooveel andere die we wel groeten en niet met ons gemeen hebben. Geen kwestie van voor elkaar de pet af te nemen met de ernst waarmede oude dikbuikige burgerlijke heeren, elkaar hun bloote knikker laten bewonderen. Neen, een spontane groet, die recht uit het hart komt, en een blik die doet verstaan dat men hetzelfde meent en hetzelfde wil. Kameraden, laat onze generatie deze nieuwe traditie inzetten”.

„Niemand neemt als Verbondslid deel aan een betooging van een belgische partij, dus op die gelegenheden de pet thuis laten”.

„Een ander punt is de deelname der studenten, *als verbondsleden*, aan gouddagen en andere bijeenkomsten van het J.V.K.A. (Jeugdverbond voor Katholieke Actie). Gezien de bestaande moeilijkheden is het verboden aan de Verbondsleden, *met de verbondspet* deel te nemen aan hooger genoemde vergaderingen. Dit verbod heeft geen terugwerkende kracht. Ook is het verboden, zelfs

zonder verbondspet, aan zg. dagen van culturele Vlaamse-actie (zooals verleden verlof te Roeselare een werd gehouden) deel te nemen".

De studentenpet moet overal en ten allen tijde met waardigheid gedragen worden. Het is bijgevolg streng verboden die op het hoofd van een Waal of niet-verbondslid te plaatsen".

Stippen we ook nog aan dat de studenten hun pet in keurige staat hielden en dat het Seniorenkonvent verbodde ze voortaan nog met bier te „dopen". De geldende voorschriften in verband met de Verbondspet werden opgesomd in de *Clubcodex* van het KVHV.

Met dezelfde gestrengheid wat de pet als symbool betrof, werd door het KVHV ook het dragen van zogenaamde „Ersatzpetten" of namaakpetten behandeld. Gewiekste handelaars hadden namelijk vrij vlug nabootsingen van de verbondspet vervaardigd en te koop gesteld en deden een aantal schachten argeloos in de val lopen.

Het KVHV publiceerde herhaaldelijk dreigende waarschuwingen in *Ons Leven's W.B.*

„Voor de laatste maal. Praeses Meuwissen heeft het klaar en duidelijk gezegd op de eerste Verbondsvergadering. De schachten die zoo idioot geweest zijn zich een slechte ersatzpet aan te schaffen, weten wat hun te wachten staat. Met den vinger nagewezen te worden en aan de hilariteit van heel het Verbond blootgesteld. Hun namen zijn in ons bezit. Maar we willen, als grootmoedige heeren – en het reuzensucces dat de eenige, de echte Verbondspet mocht beleven, laat ons toe grootmoedig te zijn – aan die dwaze jongelieden nog EEN kans geven. Ze hebben nog respijt tot Vrijdag e.k. om „amende honorable" te doen. Indien ze dus vóór 5 November e.k. niet regelmatig ingeschreven zijn, t.t.z. in 't bezit zijn van een Verbondskaart, afgeleverd en afgestempeld op het Sekretariaat van het Verbond – dan verschijnt Maandag daaropvolgend, hun naam, voornaam, adres, faculteit, etc. in het W.B. en dan zijn ze gebrandmerkt voor hun gansche studententijd. – Dus wel verstaan, na Vrijdag e.k., 2 uur, geen

pardon meer. Men draagt de pet van het Verbond of men draagt er geen."

Inderdaad werden een week later de namen gepubliceerd van vier studenten, onder de titel : „Worden aan de verachting van alle Verbondsliden overgeleverd" en met de volgende commentaar :

„Deze plichtvergeten jongelui ontsieren de straten der stad met op hun schachtenhoofd de afschuwelijke ersatzpet. Het Verbond verklaart hen in den ban van de maatschappij en drukt er nogmaals op dat het niet met zich laat gekken."

In oktober 1933 wordt bedreigd met „hardhandige argumenten" en gerechtelijke vervolging tegen de dragers van ersatzpetten en met onverbiddelijke maatregelen tegen studenten die de verbondspet dragen zonder hun lidmaatschap te hernieuwen.

De storm rond de namaakpetten luwde tot *Ons Leven's W.B.* bij de aanvang van het academiejaar 1939-40, onder de titel ERSATZPETTEN in koeien van letters, het volgende bekend maakte :

„Een paar handelaars te Leuven hebben het aangedurfd ersatzpetten aan nietwetende schachten te verkoopen. Wij herinneren er enkel aan dat onze pet, die wettelijk gedeponereerd is, hier te Leuven enkel door het Verbond mag geleverd worden. (zie *Clubcodex* art. 83). Zij die ze dus toch verkoopen stellen zich aan de gevolgen bloot. En met hen zullen we dus ook afrekenen ! Schachten die met zoo'n meubel nog rondlopen zullen er onverbiddelijk van beroofd worden. We zullen ook niet aarzelen de meest radikale maatregelen te treffen. Als bewijs van echtheid geldt onze Verbondsstempel in de pet. Wie dien dus nog niet heeft, haaste zich zijn pet te doen stempelen op 't secretariaat."

Een gelijkaardig bericht verscheen tijdens het eerste oorlogsjaar ; er was toen een vertraging in de levering van de petten, die niet meer uit Duitsland betrokken werden. Daar de waarschuwing niet bleek te helpen publiceerde het KVHV volgend bericht :

„Daar er maar een paar dragers van ersatzpetten zich in



Piet Meuwissen, Verbondspraeses 1932-34 (links), en de voorzitter van de Fédération Wallonne ruilen geroofde verbondspetten en toques in een kafee te Leuven.

orde zijn komen stellen, zal de *strijd ertegen met alle strengheid* beginnen. Elk verbondslid krijgt toelating en *elk Verbondswachter krijgt opdracht*, elke ersatzpet af te nemen en naar het Verbondssecretariaat te brengen. Alleen een stempel van het Verbond kan die petten redden."

Het gebeurde dat Vlaamse studentenpetten die buiten de collegezalen of in de bibliotheek aan de kapstokken hingen, gestolen werden. Dit bleek hoofdzakelijk het werk te zijn van Waalse studenten. In februari 1933 kwam het tot een ware pettenroof. *Ons Leven's W.B.* publiceerde volgende verklaring :

„Een ultimatum aan de Walen ! Woensdag avond (8.2.33), werden op het onverwachts door Waalsche studenten een tiental Verbondspetten afgenomen, van vredig naar hun kot keerende Vlaamsche studenten. 'n Paar zelfs werden op een meer dan schandalige manier afgeslagen, zoodat ze bebloed door vrienden naar huis moesten gebracht worden. Tot nu toe was het jaar kalm verlopen en ieder dacht dat die brutale en nuttelooze vechtpartijen dit jaar zouden uitblijven. Wij hebben er ten minste ons best voor gedaan. Maar we zijn niet zinnens ons ongestraft te laten afslaan. Het zal niet waar zijn dat georganiseerd zoals wij het zijn, vreemdelingen meester zouden zijn der straten eener Vlaamsche stad. Indien Woensdag middag (15.2.33), de 10 Verbondspetten niet terug in ons bezit zijn, zal het georganiseerd verweerkorps van het Verbond ordevol optreden en niet rusten vóór de 100ste toque in ons bezit zal zijn. Dit is kalm en zakelijk gezegd, er zal kalm en zakelijk gehandeld worden."

In de loop der volgende dagen werden inderdaad door Vlaamse studenten vergeldingsmaatregelen getroffen en een aantal toques op het Verbondssecretariaat binnengebracht. De voorzitter van de Fédération Wallonne stelde zich in verbinding met de praeses van het KVHV, Piet Meuwissen, en beide voorzitters kwamen overeen aan hun leden het roven van petten te verbieden en de verbondspetten en toques die ze konden inzamelen te ruilen.

Het was dan een tijd stil, tot *Ons Leven* in november 1937 een heftig artikel tegen de Walen publiceerde, waarin onder meer de volgende onverholen bedreiging voorkwam :

„Wat nu de jacht op Vlaamsche petten betreft, dat moet ook gedaan zijn. De Walen dienen nu eens voor goed te weten dat indien we willen, geen enkele Waal meer veilig is op straat. Voor elke pet die nog door hen gestolen wordt, zullen we, en op klaarlichten dag, indien het moet, de heeren Walen hun dwaze toque van hun vervelend hoofd slaan, en niet bij één maar bij tientallen (...) Vreemdelingen hebben zich in Vlaanderen fatsoenlijk te gedragen, zoo niet dat ze het aftrappen !"

Van incidenten in verband met petten wordt geen melding meer gemaakt, tot in maart 1941, tijdens de Duitse bezetting, de verbondspet van een studente in het Farmaceutisch Instituut stukgesneden werd en in de pedagogie Sint-Geertrui drie Vlaamse petten door Waalse meisjesstudenten gestolen werden. Als gevolg daarvan ontston-

den relletjes in de straten, die tot een gevecht ontwaarden tussen Vlaamse en Waalse studenten omdat deze laatsten daarenboven herrie geschopt hadden in verband met een vergadering belegd door het KVHV.

In een „Dienstvoorschrift" verklaarde de „Verbondsleider" Fons Geussens :

„Kameraden, Steeds nog verdwijnen er petten uit bibliotheek, labo en andere universitaire lokalen. Wij zetten nochtans onze vergeldingsaktie stop. Gij hebt getoond, dat gij elke uitdaging krachtdadig kunt beantwoorden ; gij hebt aldus duidelijk het beginsel weer naar voor geschoven : de Walen zijn hier vreemdelingen, zijn hier dus niet op hun plaats, kunnen hier maar voorlopig, tijdelijk en voorwaardelijk worden geduld. Dát is de zin geweest van uw optreden. Houdt van nu af rust en gedraagt u tuchtvol. Bezorgt aan het verbondssecretariaat onmiddellijk de meest volledige en nauwkeurige inlichtingen over elke provokatie door de Walen gepleegd. Wij zullen de zaken met uiterste krachtdadigheid en met alle wettelijke middelen vervolgen voor alle bevoegde instanties."

Relletjes in verband met studentenpetten of om andere redenen hebben zich verder tijdens de oorlog niet voorgedaan. De Duitse Feldgendarmeerie waakte trouwens...

Na het einde van de Duitse bezetting in 1944 was er te Leuven geen vijandigheid tegenover de Verbondspet te merken, al was die pet tijdens de oorlog te zien geweest op alle nieuwe-orde betogingen. De patriottische houding die dadelijk door het eerste Verbondsbestuur van na de bezetting werd aangenomen, heeft stellig het handhaven van de pet mogelijk gemaakt. Te Gent was zulks niet het geval. Daar werd de rode pet door de bevolking beschouwd als een kenteken van de „zwarten". Ook de rector, prof. E. Blancquaert, en de pas opgerichte Nationale Studentengroepering waren er tegen ; deze Belgicistische vereniging voerde opnieuw de flat in, weliswaar getooid met een schildje met de Vlaamse Leeuw.

De Vlaamse studenten te Leuven droegen dus verder de rode verbondspet, doch spanden zich in om haar ietwat militair uitzicht te verdoezelen ; ze werd zo scheef mogelijk over een van beide oren getrokken en verkleurde petten met uitgerafelde kleppen kwamen stilaan weer in de mode. De mindere kwaliteit van de petten droeg zeker daartoe bij ; waar ze vóór de oorlog – in Duitsland – uit laken werden vervaardigd, werden ze in de eerste naoorlogse jaren in zogenaamde „feutrine" of namaakvilt uitgevoerd.

In 1951 overwoog het KVHV het invoeren van een nieuwe pet en wel omdat de rode pet, zij het met andere randkleuren, meer en meer door NUHO-studenten gedragen werd. Er werd een commissie samengesteld die (opnieuw) een algemene pet voor alle Vlaamse studenten wou invoeren ; de schachten werden dringend aangemaand nog geen pet die in winkels verkrijgbaar was te kopen. Gent weigerde echter afstand te doen van de flat. Uiteindelijk besloot het KVHV Leuven de oude pet te behouden, doch op het bovenstuk onderaan een schildje aan te brengen

met de kleuren van het KVHV (geel-zwart-lichtblauw) waarop in het wit een monogram met de beginletters van de woorden „Leve Groei Bloei Vlaams Verbond” dat reeds in 1909 op het Verbondsvaandel prijkte. Dit schildje zou wettelijk gedeponeerd worden, zodat alleen de leden van het KVHV Leuven gerechtigd waren het nieuw model van pet te dragen. Van dat deponeren is evenwel niets in huis gekomen. Wel ging de fabrikant – een firma te Kortrijk – de verbintenis aan de petten uitsluitend aan het KVHV Leuven te leveren en weigerde hij inderdaad bestellingen van andere studentenverenigingen en van winkeliers.

De verbondspetten waarvan de prijs 110 frank bedroeg, werden opnieuw uit laken vervaardigd en keurig afgewerkt. Dat sommigen er weer een lor wilden van maken blijkt uit een artikeltje in *Ons Leven* waarin staat dat men met de nieuwe verbondspet twee paar schoenen tegelijk kon opblikken, in één veeg het kot afstoffen en dat ze drie volle pinten kon bevatten. Een ander voordeel was dat niemand een lift zou weigeren aan een autostopper met een Verbondspet.

In 1956 kondigde een meisjesstudent met geestdrift in *Ons Leven* aan dat er „gloednieuwe studentinnenmutsen” waren aangekomen (eigenlijk verbondspetten zonder klep).

Op het einde van de jaren 50 begon de verbondspet stilaan uit het Leuvense stadsbeeld te verdwijnen. Jeugdige personen droegen geen hoofddekkel meer; het KVHV was niet meer de grote overkoepelende vereniging waarvan voorheen haast ieder Vlaams student lid was; verder was er de invloed van de „progressieven”, voor wie de student een „intellectueel arbeider” was die zich niet door een statussymbool mocht onderscheiden; voor hen was de verbondspet ook het kenteken van een verouderd romantisch flamingantisme.

In een propagandaschriftje door het KVHV zelf uitgegeven en in februari 1964 uitgedeeld op de informatiedagen voor abiturienten te Leuven, begint een bijdrage getiteld *De student van vandaag* als volgt: „Hij draag geen pet meer, nee.” De tendens van het artikel, geschreven door een aanhanger van de studentenvakbeweging, blijkt uit een zinsnede als deze: „Hij gaat niet meer zo vlug marcheren achter vaandels en grote leuzen”.

Er liepen nog wel studenten met een rode pet rond, vooral bij regenweer (!), doch die hing dan lijk een zak in hun nek.

Het Verbondsbestuur wou toch het dragen van de pet handhaven en om zulks te bevorderen voerde het in 1963 een verkleind model van de bestaande pet in (evenwel zonder schildje), dat op het achterhoofd moest gedragen worden. Men zag die pet nog wel eens in optochten en betogingen, doch ze werd steeds minder gedragen en het KVHV deed de fabricatie stopzetten.

In de periode van de strijd rond „Leuven Vlaams” werd dan gepoogd een zogenaamde „Verbondspull” te lanceren: een lichtblauwe trui met in zwarte opdruk het opschrift „Universiteit Leuven” en het schild of het mono-

gram van het KVHV. Ook dit initiatief kende geen bijval. (Wel liepen en lopen er studenten rond met truien van Amerikaanse universiteiten waar ze nooit een voet gezet hebben.)

Sindsdien wordt de pet model 1951 nog af en toe gedragen door enkele overtuigde KVHV-ers, wel steeds door de muzikanten van de studentenfanfare wanneer ze al spelend door de straten trekt. De vervlakking van het studentenleven heeft, samen met andere kenmerkende gewoonten, de pet over boord doen gooien; ook de blootshoofdse tijd heeft daartoe bijgedragen.

Wanneer men zich de strenge voorschriften bij het invoeren van de Verbondspet uit de jaren 1932 herinnert, leest men niet zonder enige bevreemding in 1976 volgend berichtje in *Ons Leven*: „Verbondspetten. Leden: 250



De Verbondspet van 1932. Ook voor meisjesstudenten.

frank. *Niet leden*: 300 frank. Ook sterretjes en fakulteits-emblemen in voorraad.”

Wat de clubpetjes betreft, die bleven met de daarbij horende linten onafgebroken in trek van 1929 tot heden bij de gewestelijke studentenclubs.

Tot slot nog deze bedenking: de Vlaamse studenten hebben petten van Belgisch, Duits en Frans model gedragen; op de enige vluchtige uitzondering te Gent van 1916 tot 1918 na, hebben zij nooit, zelfs niet in de bloeitijd van de Groot-Nederlandse studentencongressen en de Dietse eenheidsgedachte, de baret van een of ander Nederlands studentencorps als model genomen.

---

## AFDELING KORTRIJK

---

### PROGRAMMA

**Zaterdag 12 mei** : kunstenaarsbezoek onder leiding van ap. J. Coornaert.

**Zondag 17 juni** : familiewandeltocht in de Doornpanne. Organisatie P. W. Rosseel.

---

## AFDELING LIMBURG

---

### KOMENDE AKTIVITEITEN :

**Zaterdag 28 april te 14.00 uur** : bezoek aan de mijn van Zolder. Voorwaarden : ouder zijn dan 16 jaar en zorgen voor toiletgerief, stevige schoenen en 200,- F. Nadien wordt er gezellig getafeld in „De Gulden Schalmei”.

**Zaterdag 5 mei te 19.00 uur** : toneelvoorstelling „Pas de Deux” van H. Claus door het gezelschap Steylaert in het kultuurcentrum Kwinten 36, St. Martens-Voeren.

**Vrijdag 11 mei van 14.00 tot 17.00 uur** : geleid bezoek aan de brouwerij Alken. Vanaf 19.30 uur in de feestzaal van de brouwerij een klubavond met vooraf een aangepast avondmaal. Prijs 300,- F.

**Vrijdagavond 1 juni 18.00 uur tot dinsdagavond 5 juni** : reis naar West- en Oost-Berlijn met bus. Reisleader lic. J. Cajot. Voorwaarden : geldige reispas, paspoort, groen boekje te bezorgen vóór 20 april voor visa, prijs, alles inclusief behalve twee avondmaaltijden : 5.500,- F.

### ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN HET V.V.A. OP ZATERDAG 13 OKTOBER 1979

Dit jaar is Limburg gastheer en het heeft daartoe in samenwerking met konservator M. Laenen het volgende programma voorgesteld.

- 10.30 uur : aankomst en ontvangst met koffie in het Koetshuis (Bokrijk)
- 11.00 uur : vertrek met het treintje naar de 'Oude Stad' waar uitgebreid toelichting wordt gegeven over dit nieuwe projekt en bezichtiging van de tentoonstelling „Pijp en Toebak”

- 13.30 uur : mogelijkheid tot middagmalen in St.-Gummarus (tegen 250,- F)
- 16.00 uur : vertrek naar Lormans, een restaurant in Diepenbeek
- 17.00 uur : aldaar huishoudelijk gedeelte van de vergadering gevolgd door academische zitting.
- 19.00 uur : pauze, gevolgd door aperitief
- 20.00 uur : feestmaal, gevolgd door gezellig samenzijn en bijhorende activiteiten. Prijs voor feestmaal, inbegrepen aperitief en (lange) drank tot 3 uur : 950,- F

---

## V.V.A.-AFDELING ROESLARE-IZEGEM-TIELT

---

### VERGADERING VAN 16 FEBRUARI 1979

Onder de titel „audio-visuele Rubenscantate” bracht Harold van de Pene, glazenier, tekenaar en akwarellist, leraar aan het Hoger Instituut Sint Lukas te Gent een echt Rubens-pleidooi. Ruim twee jaar lang ging hij Rubens achterna om de vooroordelen uit de weg te ruimen omtrent het schilderstalent van deze soms omstreden kunstenaar. Daartoe maakte hij vooreerst een onderscheid tussen de werken van Rubens zelf en de talloze „prentkaarten” die zijn atelier hebben verlaten.

Hij wees op het ware schilderstalent, de geniale compositie, het „kleureninstinkt” en de tekenvaardigheid van deze echt Vlaamse kunstenaar. Harold van de Pene vergeleek Rubens aan een opera-regisseur die vitale cirkels weet vast te leggen met doorstromende gigantische en lyrische penseelstralen. Voor de kleuren zit Rubens als Vlaming tussen het Latijnse genre (fauvistische kleuren) en de Germaanse strekking (mysterieuze donkere kleuren). Het resultaat is een kleurensymfonie die weergalmt over het doek. Dit is het kenmerk van grote schilders ! Bij Rubens wordt de fanfare van de barok opgetild tot een schitterend stuk muziek. De oudere Rubens echter verlaat het exuberante en wordt een lyrische landschapschilder : Constable, Turner, Corot zijn later zijn volgelingen. Schilders als Watteau, Goya, Renoir, Delacroix, Cézanne, Rik Wouters, James Ensor, Picasso moeten, aldus de spreker, als verre leerlingen van de grote Rubens worden beschouwd.

Vergelijkend, kan men zeven komponisten in Rubens terugvinden : uit het geheel van zijn oeuvre klinkt de

fuga van Bach, het lentekoor van Haydn, de verheffing van Monteverdi, de Mozartiaanse levenslust, de dans van Vivaldi, de vlucht van Wagner, de ernst van Händel en tenslotte de Pastorale van Beethoven. Zijn veelvuldig talent verwijst naar een man met een polyvalent karakter, vol tegenstrijdige mogelijkheden. Hij was de burger met de hoge hoed van de zelfportretten, vaak Dionysisch driftig, maar ook ontroerend in poetische momenten. Hij was de volksopener aristokraat, afbrekend als een Fellini, sublimerend als een Mozart...

Dit alles werd ons met behulp van muziek en dia's bijgebracht en aanschouwelijk voorgesteld door een enthousiaste en welsprekende Harold van de Pene. Door zijn prachtig opgezette voordracht slaagde hij erin velen van ons tot ware Rubensbewonderaars te bekeren.

Lic. gesch. Françoise Strobbe-Staessens.

---

## AFDELING BRUGGE-OOSTKUST-HOUTLAND

---

### OVERZICHT VAN HET LOPENDE WERKJAAR

Het werkjaar in onze afdeling wordt – nu bijna traditioneel – afgesloten met een tweedaagse uitstap. Daarna komen er enkele losgeplande fietstochten. In voorbereiding van het nieuwe werkjaar komt de adviesraad samen en werkt het dagelijks bestuur al zo volledig mogelijk het programma uit.

Begin september 1978 hielden wij de startvergadering met de vrijwel voltallige adviesraad : het programma werd aangevuld en goedgekeurd ; de bal ging aan het rollen.

**24-9** : Familiewandeling langs een stuk van de Brugse vesten met korte ophoudingen voor het voorlezen van gedichten over Brugge (Nederlandse, Franse, Duitse). Annemie Sels deed dit op voortreffelijke wijze en Jan De Busscher gaf zeer gewaardeerde uitleg over de geschiedenis van de stad.

**6-10** : Op initiatief van pro-praeses Vivian Desmet en met de medewerking van conservator Valentin Vermeersch hoorden wij in de conferentiezaal van het stedelijk Groeningemuseum een voordracht over de artistieke en religieuze waarde van ikonen, door Prof. Dr. Voordeckers. We durven deze voordracht warm aanbevelen voor een cultureel hoogstaande avond.

**14-10** : Met een 30-koppige delegatie naar het V.V.A. gouvfeest te Oostende. Ondanks onverwachte scher-

pe koude en erwtsoepdikke mist, een originele viering en zeer gezellige avond.

**10-11** : In een barstenvol zaaltje (De Zeventorentjes) kwam een befaamd wijnhandelaar en een nationaal wijnmeester enkele keurwijntjes voorstellen, die we ook meteen te proeven kregen. Zelfs onze doorwinterde wijnkenners hadden er nog iets bijgeleerd !

**9-12** : zaterdagnamiddag : bezoek aan het K.I.C. (kunstmatig inseminatie centrum) te Loppem. Gastheer Dr Brone zorgde voor een wetenschappelijke en tegelijk olijke rondleiding en orkestreerde tevens een praktisch voorbeeld.

**14-12** : Westvlaamse volksavond met self-made volksmuziekdeskundige Hessel. In dialect, doorspekt met volkse kluchtjes. Oude instrumenten en dito liedekens. Gevolgd door levendige discussie en gesprekken over kernissen uit de prille kindertijd.

**5-1** : Koudste nacht van 't jaar (-15°) ! Onze nieuwjaarsreceptie was gepland en moest doorgaan. Pessimistische verwachtingen werden echter volkomen verpulverd door de talrijke opkomst van warm ingeduffelde en goedgehumte deelnemers Gezellig samen zijn in de beste betekenis van het woord.

**16-2** : Muziekavond in het stedelijk Groeningemuseum. Paul van Nevel, musicoloog, stelde op spirituele wijze enkele van zijn platenproducties voor : muziek en teksten uit „Liedboecken” van de humanistentijd. Sterk aanbevolen !

**maart** : Een ongunstige samenloop van omstandigheden verhinderde onze maartactiviteit (Prof. Mandel). Volgend jaar komen we daar echter op terug.

De gemiddelde aanwezigheid op onze bijeenkomsten ligt bij 56 per avond. Op zichzelf niet slecht, maar gezien ons ledenaantal toch nog te verbeteren. Bij voorzichtige navraag blijkt dat de aanwezigen steeds erg tevreden zijn. Zeker is, dat de afwezigen eens te meer ongelijk hadden.

Elke eerste donderdagavond van de maand is er de informele ontmoetingsgelegenheid in Café Vlissinghe. De meest uiteenlopende gespreksonderwerpen komen daar aan bod : politiek (waarom niet ?), cultuur (ja, ja !) hobby's, en noem maar op. Er worden zelfs moppen getapt. **DE** gelegenheid om elkaar beter te leren kennen en waarderen.

Het V.V.A.-bestuur van de afdeling Brugge hoopt dat talrijk aan de tweedaagse reis naar de Hoge Veluwe, op 19 en 20 mei, zal worden deelgenomen.

namens dat bestuur,

F. Mollet

(nieuw adres : Kievitstraat 11, 8020 Oostkamp)

## VARIA EN PERSONALIA

### MEDEDELINGEN VAN DE REDAKTIE

De **kopij** voor ons volgend nummer, het laatste van dit academiejaar dat dient te verschijnen op 15 september e.k. wordt uiteraard ingewacht vóór 15 augustus. De kopijen worden best bezorgd in het dubbel, met voldoende ruimte tussen de lijnen en aan de marge, op het adres van de hoofdredakteur: Dr. P. J. Carpentier, de Merodelei 24, bus 4, 2600 Berchem. (Telefoon tijdens de werkuren: 031/30 00 64).

Bij onze leden die in dat opzicht iets kunnen doen, wil de redactie nogmaals aandringen op het bezorgen van **reclame**, liefst van Vlaamse firma's en in een stijlvolle, aangepaste tekst en presentatie. Dit moet ons budgetaire mogelijkheden geven met het oog op de groei en de verfraaiing van ons blad. Op uw aanvraag worden de voorwaarden onmiddellijk door de hoofdredactie schriftelijk toegestuurd.

### GELEZEN IN 'DE STANDAARD' VAN 2 MAART J.L.

„ASSE-KESSEL-LO – Deze dagen lopen in Vlaanderen al een paar honderd mensen rond met een „anti-autokontrakt” op zak. Het zijn leden van de V.V.A.-klub, de „Vereniging van Vriendelijke Autobestuurders”... Wij willen deze vereniging vriendelijk verzoeken zo vriendelijk te zijn, een volgende maal behalve met milieu ook onze initialen te eerbiedigen.

## OVERLIJDENS

– **Adiel Debeuckelaere**, geboren te Handzame op 12.12.1888, overleden te Ninove op 15.2.1979, vader van Dr. jur. Jan Debeuckelaere, algemeen ondervoorzitter en oud-voorzitter van de afdeling Antwerpen. Hij was advocaat, doctor in de Wijsbegeerte en Letteren, voorman van de frontbeweging, mede-oprichter van het Verbond der Vlaamse Oud-Strijders V.O.S., gewezen ondervoorzitter van het IJzerbedevaartkomitee, gewezen lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat, gewezen ondervoorzitter van het Katholiek Vlaams Oud-Hoogstudentenverbond K.V.O.H.V., het latere A.V.O.H.V. en V.V.A. (zie ook titelblad en In Memoriam).

– **Aloysius M. A. J. C. Stefens**, dr. jur., prof. em. van de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen, oud-ondervoorzitter en erelid van de Centrale Raad van het V.V.A., geboren te Turnhout op 13.11.1890, overleden te Antwerpen op 26.1.1979.

## GEBORTEN

– **Jan**, eerste kindje van Dr. en Mw. Dirk Van Damme-Opsomer, geboren te Eeklo op 8 februari 1979.

– **Nikolai**, derde kindje van Marc en Trees Bisschop-Dumon, geboren te Kortrijk op 3 februari 1979.

– **Pieter**, eerste kindje van Paul en Mieke Romanus-Jacobs, geboren te Kortrijk op 27 februari 1979.

Op zondag 1 juli 1979 te 11.00 uur  
te Diksmuide

## 52<sup>e</sup> IJZERBEDEVAART

onder het thema

## 60 jaar Vlaamse Oudstrijders (V.O.S.)

Sekretariaat „IJzerbedevaart Diksmuide”, IJzerdijk 2 - 8160 Diksmuide. Tel. : 051-500286,  
postrekening : 000-0882192-74